JEREMIA

Een serie preken over Jeremia 1, 2 en 4

Ds. A.A. Leenhouts

Uitgesproken in 1981
Redactionele bewerking S.B. Leenhouts-van der Kruijt 2025

GETUIGENIS
EN EENHEID

DEEL I

JEREMIA

EEN SERIE PREKEN OVER JEREMIA 1, 2 EN 4

Ds. A.A. Leenhouts

Uitgesproken in 1981
Redactionele bewerking S.B. Leenhouts-Van der Kruijt 2025

GETUIGENIS
EN EENHEID

Stichting Getuigenis en Eenheid
Postbus 64814, 2506 CE Den Haag
info@getuigeniseneenheid.nl
www.getuigeniseneenheid.nl

© Ds. A.A. Leenhouts: “Jeremia”
Jeremia 1, 2 en 4 (1981)
Redactionele bewerking maart 2025

INHOUD

Verantwoording 4
Voorwoord 5

De roeping van Jeremia 6
Wetmatigheid - Gekend, geheiligd en gesteld - God doet het - Een kloof in de tijd - Amandeltak en kokende pot

De Trouweloze 18
De liefde van de bruidstijd - Een code - Gebroken bakken - De eersteling van de oogst - Een rechtsgeding - De levende God verruild

Ontgint nieuw land 35
Ontgint u nieuw land en zaait niet tussen de doornen - Gericht en heilsbelofte - Doornstruiken - Ernstige tijden en een grote taak - De nieuwe akker-Het Loofhuttenfeest - De structuur van ons eigen hart

VERANTWOORDING

Deze brochure bevat een aantal preken van Ds. A.A. Leenhouts over Jeremia. Deze preken zijn uitgesproken in 1981.

In de bewerking ervan is de spreektaal zo veel mogelijk omgezet in schrijftaal. Omwille van de authenticiteit is de historische, kerkelijke en politieke context waarin deze preken zijn uitgesproken veelal gehandhaafd, waardoor het verband van de exegese behouden blijft.

Waar mogelijk zijn de hierin genoemde voorbeelden nageslagen in de literatuur. De bronvermelding hiervan is in de voetnoten terug te vinden.

Bij de bewerking van deze preken hebben wij ernaar gestreefd om de essentie van de boodschap die Ds. Leenhouts hierin heeft willen doorgeven, te waarborgen.

Voor Bijbelcitaten is de NBG51 vertaling gebruikt, tenzij anders vermeld.

Den Haag, 2025

S.B. Leenhouts – van der Kruijt

VOORWOORD

Deze brochure bevat een serie van drie preken over Jeremia 1, 2 en 4.

In hoofdstuk 1 gaat het over de roeping van Jeremia en hoe God hem – ondanks zijn jonge leeftijd en aanvankelijke weerstand – voorbereid op de zware opdracht die Hij Jeremia geeft. Daarbij krijgt Jeremia onder andere een visioen over de bloeiende amandeltak, waarbij God hem bemoedigt dat Hij waakt over Zijn Woord om dat te doen.

In hoofdstuk 2 wordt geschetst hoe Jeremia middenin Jeruzalem heel Israël moet aanzeggen hoe zwaar zij God gekrenkt hebben door Hem te 'verruilen' voor andere 'goden'. De boodschap van Jeremia moet het volk weer terugvoeren tot de liefde van de bruidstijd.

Ds. Leenhouts laat zien hoe er een overeenkomst is in het spreken van de profeten, die allen het volk moesten oproepen om terug te keren tot de eerste liefde. Ook Jezus roept de nieuwtestamentische gemeente hiertoe op, in Zijn brief aan de gemeente van Efeze in de Apocalyps.

In hoofdstuk 4 spreekt Jeremia de geestelijke en politieke leiders van Israël aan en roept hen op om 'nieuw land' te ontginnen en niet 'onder de doornen te zaaien'. Toch klinkt er – ondanks de afgoderij van het volk – nog een heilsbelofte, waarbij men zelfs niet meer naar de 'de ark van het verbond' zal vragen. In die tijd zal Jeruzalem 'de Troon des Heren' genoemd worden.

Ds. Leenhouts ziet in deze heilsbelofte de 'nieuwe akker' van de toekomst: De vervulling van het Loofhuttenfeest.

DE ROEPING VAN JEREMIA*

'Gij dan, gord uw lendenen, maak u op en spreek tot hen al wat Ik u gebieden zal; verschrik niet voor hen, opdat Ik u niet voor hen doe verschrikken. En Ik, zie Ik zelf stel u heden tot een versterkte stad, een ijzeren zuil en een koperen muur tegen het gehele land, tegen de koningen van Juda, zijn vorsten, zijn priesters en het volk des lands; al zullen zij tegen u strijden, zij zullen u niet overmogen, want Ik ben met u, luidt het woord des HEREN, om u te bevrijden.
(Jeremia 1:17-19)

WETMATIGHEID

De roeping van de profeet Jeremia is een ontzaglijk gebeuren.

In de eerste plaats is er een wetmatigheid vast te stellen in het handelen van God als Hij profeten roept. Wij ontdekken hoe het getal veertig daarin steeds een belangrijke rol speelt. Een paar voorbeelden:

Veertig jaar na de roeping van Mozes bij de brandende braamstruik is in vervulling gegaan wat God hem gezegd had, namelijk dat door zijn hand en die van Aäron het verkoren volk als een kudde geleid zou worden en binnen zou trekken in het land dat God onder ede aan de vaderen beloofd had.

Als de Here Jezus op dertigjarige leeftijd gaat optreden en het volk Hem verwerpt, dan moet ook Hij – net als de profeet Jeremia – tijdens Zijn prediking en rondwandeling door Palestina daarover het oordeel aanzeggen.

Over de tempel sprak Hij:

'Voorwaar, Ik zeg u, er zal hier geen steen op de andere gelaten worden, die niet zal worden weggebroken.'[1]

* Preek uitgesproken in 1981

1 Matthéüs 24:1-2

Veertig jaar later werd dat oordeel voltrokken en is Jeruzalem verwoest.

Wanneer Jeremia geroepen wordt en God hem tot profeet aanstelt, is hij nog heel jong. En ook bij hem zien we dat er een periode van veertig jaar overheen gegaan is totdat zijn profetie werd vervuld. We kunnen dit lezen in de eerste verzen van het boek Jeremia:

'De woorden van Jeremia ... tot wie het woord des HEREN kwam ten tijde van Josia (...) in het dertiende jaar van diens regering, en verder ten tijde van Jojakim (...) tot aan het einde van het elfde jaar van Zedekia, de zoon van Josia, de koning van Juda, tot de wegvoering van Jeruzalem in de vijfde maand.'

Vanaf zijn eerste optreden als profeet is dat een periode van ongeveer veertig jaar geweest.

GEKEND, GEHEILIGD EN GESTELD

Jeremia spreekt zo eenvoudig over zijn roeping. Hij zegt: *'Het woord des HEREN nu kwam tot mij: Eer Ik u vormde in de moederschoot, heb Ik u gekend, en eer gij voortkwam uit de baarmoeder, heb Ik u geheiligd; tot een profeet voor de volkeren heb Ik u gesteld.'*[2]
Drie woorden vallen hierbij op: *'gekend', 'geheiligd en 'gesteld'*.

'Ik heb u gekend.'

Het woord *'gekend'* heeft in het Oude Testament een diepe betekenis. God heeft Jeremia zelfs 'gekend' voor zijn geboorte: *'Eer Ik u vormde in de moederschoot, heb Ik u gekend..'*

Hier betekent dit zonder meer 'gepredestineerd', voorbeschikt. God zegt hiermee eigenlijk: Jeremia, Ik heb je in Mijn plan gezien.

2 Jeremia 1:4-5

Ik heb je ontworpen en aangenomen.

Dit alles zit in het woord 'gekend'.

Als je nu moet gaan optreden, Jeremia, dan is dat niet zomaar iets. Dan is het al bepaald vóór je geboorte. En als hij in de verwildering van die tijd moet gaan optreden en veertig jaar van tevoren de ballingschap moet aankondigen, die onder Nebukadnezar werkelijkheid wordt, dan moet hij goed weten dat de ontzaglijke dingen die hij moet gaan zeggen, niet plotseling uit de lucht komen vallen en niet zomaar in zijn brein zijn opgekomen. Ik heb jou gekend, Jeremia, voordat je ontvangen en geboren werd. Daartoe heb Ik je bestemd, gepredestineerd.

'En Ik heb u geheiligd.'

Vaak wordt het begrip 'heiligen' helemaal getrokken in het morele vlak. In de RK Kerk wordt het zelfs in het vlak van de seksuele onthouding getrokken en wordt het priesters verboden om te trouwen. Daardoor was je dan heiliger. Maar daar klopt niets van. Zo toegepast is het een vervalsing van het Bijbelse begrip 'heiligen'.

Als er in de Bijbel gesproken wordt over 'heiligen' dan gaat dat veel dieper. Daar betekent het 'afzonderen in de dienst van God'.

Wanneer God tot het hele Joodse volk zegt: *'Gij zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilig volk'*[3], dan betekent dit dat zij voor Zijn dienst paraat en toegerust zullen zijn en, afgezonderd van de andere volken, voor God een dienst moeten doen voor de hele mensheid.

Dat is 'heiligen'.

In Exodus 19:6 betreft het een heel volk, maar het kan ook nog toegepast worden op een enkel persoon. Zo zegt Jezus het over Zichzelf: *'Als Hij hen goden genoemd heeft, tot wie het woord Gods gekomen is … hoeveel te meer dan de Zoon die de Vader geheiligd heeft?'*[4] Anders gezegd: 'Die de Vader 'afgezonderd' heeft voor de hele

3 Exodus 19:6

4 Vlgs. Johannes 10:35-36

speciale taak om Zijn bloed te geven tot verlossing van de zonden der wereld?'

'Heiligen' heeft een diep begrip. Dat geldt ook voor de woorden die tot Jeremia gezegd zijn bij zijn roeping.

'En tot een profeet voor de volkeren heb Ik u gesteld.'

Jeremia is tot een profeet 'aangesteld'. Hij heeft zichzelf daar niet voor opgeworpen. Hij heeft zichzelf niet gepresenteerd om aangenomen te worden als profeet vanuit de gedachte: het is nodig dat er eens een stichtelijk woord gesproken wordt. Hij heeft niet aan de bel getrokken bij de oversten of de vorsten van Juda of bij de ministers van de kroon.

Integendeel!

Hij is er zelfs tegen ingegaan – zoals alle profeten dat gedaan hebben.

Ook Mozes sprak God bij zijn roeping tegen: *'Och Here, ik ben geen man van het woord (...) want ik ben zwaar van mond en zwaar van tong'.*[5]

Zo zegt Jeremia: *'Ach, Here HERE, zie, ik kan niet spreken, want ik ben jong'.*[6]

Met andere woorden: Om profeet te zijn, om de 'mond' van U te zijn, moet je toch minstens over spreekvaardigheid beschikken, en dat kan ik helemaal niet. Ik kan niet Uw advocaat zijn. Om daarin bedreven te zijn moet je geleerd hebben je woorden te kiezen en je zinnen op de juiste manier te formuleren. Dat kan ik zomaar niet. Ik ben jong en onervaren.

God antwoordt op die tegenwerpingen:

'Zeg niet, ik ben jong, want tot een ieder, tot wie Ik u zend, zult gij gaan, en alles wat Ik u gebied, zult gij spreken. Vrees niet voor hen, want Ik ben met u om u te bevrijden, luidt het woord des HEREN.

5 Exodus 4:10
6 Jeremia1:6

Toen strekte de HERE zijn hand uit en roerde mijn mond aan, en de HERE zei tot mij: Zie, Ik leg mijn woorden in uw mond; merk op, Ik stel u heden over de volken en de koninkrijken om uit te rukken en af te breken, om te verdelgen en te verwoesten, om te bouwen en te planten.'[7]

Het is een prachtig beeld. God kent de bezwaren van Jeremia wel. Ook zijn tegenwerping dat hij jong is. Maar: 'Zeg dat niet Jeremia, want Ik zend je en alles wat Ik je gebied zal je spreken. Vrees niet, want Ik ben met je om je te bevrijden'. En dan strekt de Here Zijn hand uit en roert de mond van Jeremia aan.

Waarschijnlijk heeft Jeremia dit visionair beleefd. Hij zal niet echt een hand hebben gezien, maar hij heeft gemerkt dat zijn mond werd aangeraakt en daarbij zegt God: *'Ik leg Mijn woorden in uw mond'*.

Hier wordt de beeldspraak gebruikt van een vader of moeder die het kleine kind voedt. Vader of moeder geeft een klein kind nog de hapjes in de mond.

Zo wordt het woord Gods tot voeding voor de profeet, maar ook voor degenen die moeten aanhoren wat God in zijn mond gelegd heeft.

Jezus zegt: *'Niet alleen van brood zal de mens leven, maar van alle woord, dat uit de mond Gods uitgaat'*.[8]

Deze beeldspraak zien wij eigenlijk ook bij Ezechiël: *'Mensenkind, eet wat gij hier voor u ziet; eet deze rol en ga heen, spreek tot het huis Israëls'*. Ezechiël krijgt die perkamenten rol als een soort 'broodje' toegevoegd. Het is de geestelijke voeding die van God uitgaat.

Als een vader of moeder het kleine kind voedt, dan beseft het kind zelf nog niet welke voeding het nodig heeft. Maar de ouders weten precies wat zij het in de mond moeten stoppen.

Zo is het ook bij Jeremia. Als hij gaat spreken, dan spreekt hij niet meer de woorden die uit hemzelf opkomen, maar dan spreekt hij de

7 Jeremia 1:7-10
8 Matthéüs 4:4; Lukas 4:4; Deuteronomium 8:3

woorden die hem door God in de mond gegeven zijn. Zo staat het ook in Jeremia 15:16: *'Zo vaak uw woorden gevonden werden, at ik ze op…'*

Tenslotte geeft de Heer Jezus als het Woord Gods ons bij het Avondmaal Zijn 'verbreking' in de mond. Het 'woord des kruises' laat Hij ons 'eten'. Dat is onze voeding. Dat hebben *wij* niet bedacht. Het is in geen mensenhart opgekomen.[9] Het is zoals een moeder haar kindje voedt. Zo klein zijn wij en zo jong is de profeet.

Zo'n kind is Jeremia.

Is hij zich ervan bewust dat het nog veertig jaar zal duren tot de legers van Nebukadnezar dreunend komen aanzetten? En dat die legers niet te weerstaan zijn en het hele volk gedeporteerd zal worden? Dat als het ware de keerzijde van de exodus zichtbaar zal worden: de toornzijde van de Naam Ik ben die Ik ben? Heeft hij er weet van dat dan niet alleen de tien stammen weggevoerd zijn naar Assyrië, maar ook de rest van het volk in ballingschap zal gaan? Wat weet hij ervan? Hij is jong en moet nog een 'hapje' van de Vader in zijn mond krijgen en hij moet het dan gaan zeggen.

Natuurlijk is het allemaal te veel voor hem. Maar God zegt erbij: *'Ik ben met u'*.
Maar vervolgens zegt God ook: *'Merk op'*. Nu goed opletten Jeremia: *'Ik stel u heden over de volken en de koninkrijken om uit te rukken en af te breken, om te verdelgen en te verwoesten, om te bouwen en te planten'*.

Jeremia moet geen commentaar gaan geven op de gebeurtenissen in de wereld. Het gaat niet om een politieke beschouwing. Maar hij moet namens God woorden uitspreken waarin regeerkracht zit. Als hij namens God zegt: Het wordt afgehouwen, dan wórdt het afgehouwen. De keuze van de woorden verraadt hier iets: *'Ik stel u heden over de volken en de koninkrijken om uit te rukken* (dat wijst op bomen en planten) *en af te breken (dat wijst op muren en vestingen), om te verdelgen en te verwoesten* (dat wijst op de mensen binnen de

9 1 Corinthiërs 2:9

vestingen) *en om te bouwen en te planten'*.

Jeremia ziet als het ware de legerscharen aankomen en dat het eerste wat zij doen is het omhakken van de bomen, het uitrukken van de planten en het verbranden van de poorten van de stad. Daar hebben zij de takken voor nodig. Voor de vestingwerken en om stenen te kunnen werpen bij het bekogelen van de stad hebben zij de buigzame naaldbomen nodig. Bovendien hebben zij boomstammen nodig voor het maken van stormladders. Om hun belegeringswerktuigen in elkaar te zetten werden talloze bomen in de wijde omtrek geveld. Dit alles ziet hij al voor zich.

GOD DOET HET

Jeremia ziet dat het op Gods bevel en door de kracht van het woord van God zal gaan gebeuren. Het is God, Die het doet:

'... want zie, Ik roep alle geslachten der koninkrijken van het Noorden, luidt het woord des HEREN, en zij zullen komen en zetten elk zijn troonzetel in de poorten van Jeruzalem en tegen al zijn muren rondom en tegen al de steden van Juda; dan zal Ik mijn oordelen over hen uitspreken om al hun boosheid, dat zij Mij verlaten en voor andere goden offers ontstoken hebben, en zich hebben neergebogen voor de voortbrengselen hunner handen.'[10]

God roept Nebukadnezar,[11] en Hij gaat het nu doen door de mond van Jeremia.

Hij zegt: *Ik stel u heden over de volken en de koninkrijken om uit te rukken en af te breken, om te verdelgen en te verwoesten, om te bouwen en te planten'*.

Jeremia moet ook het herstel aankondigen, en op de basis van die aankondiging zal Daniël later gaan vasten. Ezechiël heeft zich later in

10 Jeremia 1:14-16
11 Jeremia 25:9; 27:6

de profetieën bij hem aangesloten, en het volk moeten toeroepen dat er ook weer een terugkeer uit de ballingschap zal zijn.

Als in het midden der tijden en der aarde de grote Profeet en Leraar zegt: *'Zie, uw huis wordt aan u overgelaten. Want Ik zeg u, gij zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat gij zegt: Gezegend Hij, die komt in de naam des Heren!'*[12]*, d*acht u dan dat alleen Jeremia tot een koperen muur gezet is voor het ganse land? Tot een burcht, die onneembaar is? [13] Dat is Jezus ook. Hij zegt: *'De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan'.*[14]

Jezus is ook door het Jodendom niet 'omver te lopen'. Mijn bede is dat – als het '*neen*' van God tegen de seculiere Staat effectief moet worden – in het 'nooduur' voor het Joodse volk dit '*neen*' dan tegelijkertijd ondervangen mag worden door het '*ja*' van Zijn barmhartigheid. Dat het '*neen*' en het '*ja*' niet ver uit elkaar zullen liggen. Op zichzelf is dat ook nog mogelijk. Wij weten het niet.

EEN KLOOF IN DE TIJD

Bij Jeremia ligt de tijd tussen zijn profetie en de ballingschap ver uit elkaar. God zegt 'neen' tegen het goddeloze handelen van zijn tijd, tot en met dat van de koningen Jojakim en Zedekia. Het gevolg is dat het volk de ballingschap ingaat. Het wordt 'uitgerukt en afgebroken'. Maar in de hoofdstukken 30 en volgende mag Jeremia ook de komende heilstijd aankondigen. Ook al ligt er tussen de ballingschap en de terugkeer daarvan een kloof van zeventig jaar.

Het is mijn gebed, dat als het in het Midden-Oosten in de toekomst misgaat, en de seculiere Staat Israël 'ontmanteld' wordt, en de Joden moeten omschakelen van *Staat* naar *Status*, er geen tijdskloof meer tussen zal liggen. Dat het volk niet verstrooid zal worden over de hele wereld, opdat pas daarna – als uit het niets – het koninkrijk

12 Matthéüs 23:37
13 Jeremia 15:20
14 Matthéüs 24:35

van priesters kan worden opgericht. Ik hoop dat het elkaar mag overlappen en zij mogen blijven wonen in het land.

Ook dat is mogelijk bij God. Dat het *'neen'* van God, tegenover wat zij zelf hebben ondernomen, zo zichtbaar wordt, dat zij volmondig moeten toegeven: Als deze golf van barmhartigheid uit de heidenwereld door Vorst Messias niet was gekomen, waren we hier allemaal vergaan.

Het is mijn voorbede dat dat de ontsluiting mag zijn.

Maar het is op het nippertje. Het is een grenssituatie. En het wordt een grenssituatie voor de hele wereld – ook voor de Arabische wereld. Want tegelijkertijd leven we in een nucleaire eeuw. De hele mensheid is aan de hand van wat er met het Joodse volk en met de Arabische wereld gaat gebeuren in een 'zijn of niet zijn' situatie terechtgekomen.

Mijn persoonlijke verwachting is dat de hele 'tent van Abraham' in een grote crisis geraakt, maar dat op het nippertje het volk van God in de heidenwereld – gedreven door Vorst Messias – zich toch gaat bundelen in de grote barmhartigheid van Jezus Christus, en wij hen kunnen opvangen, en ook de Arabische wereld gaat luisteren.

Ik verwacht dat in de 'tent van Abraham' ook bij de Arabieren het besef zal komen dat zij eveneens mee moeten werken aan een voor de Joden waardige omschakeling van Staat naar Status.

Dat moet ook onze voorbede zijn. Er heerst al angst in Israël dat zij de Joodse Staat niet zullen kunnen houden.

Wij moeten het aan elkaar doorgeven – ook als christenen. Wij vormen geen machtsfactor in Nederland. We kunnen – net als Jeremia – met elkaar zeggen: Want wij zijn jong. Wat hebben wij met elkaar aan spreekvaardigheid? Hoeveel macht hebben wij?

Helemaal niets!

Maar Jezus Christus is uit de doden opgestaan. Hem is gegeven alle macht in hemel en op aarde. De gelovigen zullen eenmaal aan de éne Tafel des Heren erkennen: Hij stierf voor ons, en in eenheid bidden om de heilige Geest en de wijsheid van God, teneinde het Joodse volk in Gods barmhartigheid op te kunnen vangen.

AMANDELTAK EN KOKENDE POT

'En het woord des Heren kwam tot mij: Wat ziet gij, Jeremia? Toen zei ik: Ik zie een amandeltwijg. Daarop zei de Here tot mij: Gij hebt goed gezien, want Ik waak over mijn woord om dat te doen.'[15]

De amandelboom bloeit al als alle andere bomen en struiken nog in 'winterslaap' zijn. Half januari, als het eigenlijk nog winter is, begint hij al te bloeien. De amandelboom heet eigenlijk ook 'waakboom'. Naar díe boom moet Jeremia kijken. Die is een symbool voor hem dat hij niet moet denken dat het woord dat God tot hem sprak niet zou uitkomen. God zegt als het ware tegen hem: Jeremia, je moet niet twijfelen aan waartoe je bent aangesteld, en waartoe je nu geroepen bent. Kijk eens naar dat amandeltakje. Als alles nog in diepe slaap is, Jeremia, ben Ik wakker om in vervulling te brengen wat Ik je heb laten aankondigen, want Ik waak over Mijn woord om dat te doen.

Jeremia had het nodig om dat te zien.

'En het woord des Heren kwam andermaal tot mij: Wat ziet gij? Toen zei ik: Ik zie een kokende pot, verschijnende van de noordzijde. Daarop zei de Here tot mij: Uit het Noorden zal het onheil losbreken over alle inwoners van het land; want zie, Ik roep alle geslachten der koninkrijken van het Noorden, luidt het woord des Heren, en zij zullen komen en zetten elk zijn troonzetel in de poorten van Jeruzalem en tegen al zijn muren rondom en tegen al de steden van Juda…'[16]

De kookpot met de tuit die van het Noorden naar het Zuiden gericht was, symboliseert dat de kokende inhoud van de pot zou overstromen richting Israël.

In oude tijden heerste bij Nomadenvolken wel een soort

15 Jeremia 1:11
16 Jeremia 1:13-15

'godsgericht' waarbij men op een stel takken een pot neerzette. Men ging niet precies uitmeten of die pot wel paslood stond. Dat was ook moeilijk te zien. De pot werd gewoon op de takken gezet en gevuld met water. Men ging daar in een kring omheen zitten. En waar de pot ging overkoken, daar zat de schuldige.

Mogelijk was het beeld van de kokende pot wel bekend bij Jeremia en heeft God hem hiermee willen tonen dat de gloeiende hitte van de legers van Babel en de verbanning uit het Noorden zullen komen.

Een vreselijk gericht is komende.

Maar tegelijkertijd zijn zij vanuit die noordelijke richting aangewezen als de schuldige, waarover het oordeel moet komen. Dat is de inhoud van zijn boodschap.

Dat doet God vaker. Als Hij roept laat Hij de kerninhoud van de boodschap zien. Het moet dan nog naar alle facetten worden uitgewerkt, maar Hij laat het wel al in compacte vorm zien.

Dat zien we bij Mozes, en hier bij Jeremia.

Dit zal veertig jaar lang zijn prediking beheersen. Het oordeel komt vanuit het Noorden, en hij zal geen vorst of hooggeplaatste en geen priester mogen sparen.

Ten slotte krijgt Jeremia de opdracht: *'Gij dan, gord uw lendenen'*. Dat is de term voor de krijgsman die zijn lange kleed moet optrekken en onder de gordel moet vastsnoeren, zodat hij bij het hardlopen en op de muren klimmen niet gehinderd wordt door zijn lange kleed. Zo moet Jeremia zich als een krijgsman aangorden en zeggen wat God hem in de mond legt.

'Gij dan, gord uw lendenen, maak u op en spreek tot hen al wat Ik u gebieden zal; verschrik niet voor hen, opdat Ik u niet voor hem doe verschrikken. En Ik, zie Ik zelf stel u heden tot een versterkte stad, een ijzeren zuil en een koperen muur tegen het gehele land, tegen de koningen van Juda, zijn vorsten, zijn priesters en het volk des lands; al zullen zij tegen u strijden, zij zullen u niet overmogen,

want Ik ben met u, luidt het woord des Heren, om u te bevrijden.'[17]

Het woord van God is niet alleen beperkt tot het zalig worden van de zielen in het hiernamaals, maar het is bestemd voor regeringen, voor vorsten, voor priesters en voor hele volken.

Graag wil ik eindigen met een sonnet van J.H. de Groot, die het onvergelijkelijk mooi heeft gezegd:

Ik zal gaan en spreken voor mijn Heer,
wiens woorden in mij branden als een vuur.
Vaarwel, mijn huis,
in dit ontzaglijk uur.

Wie Gods stem volgt,
beraamt geen wederkeer,
maar wordt een vlam,
waarin hij zelf verteer'

oplaaiend boven het hachelijkst avontuur,
helder en zonder rook.
Een felle speer,

die beeft en invreet als een bijtend zuur.
Zie, van de bergen daalt de regen neer,
Maar onuitblus'lijk brandt in mij het vuur.[18]

17 Jeremia 1:17-19

18 J.H. de Groot – *Jeremia, Een sonnettenreeks,* G.F. Callenbach, Nijkerk, z.j., pag. 9

DE TROUWELOZE*

'Het woord des HEREN nu kwam tot mij: Ga, predik ten aanhoren van Jeruzalem: Zo zegt de HERE: Ik gedenk de genegenheid van uw jeugd, de liefde van uw bruidstijd, toen gij Mij gevolgd waart in de woestijn, in onbezaaid land; Israël was de HERE geheiligd, de eersteling zijner opbrengst; allen die daarvan wilden eten, zouden schuld op zich laden, onheil zou over hen komen, luidt het woord des HEREN.

Hoort het woord des HEREN, o huis van Jakob en alle geslachten van het huis Israëls! Zo zegt de HERE: Wat voor onrecht hebben uw vaderen in Mij gevonden, dat zij zich ver van Mij verwijderd hebben, en het nietige zijn achternagelopen, zodat zij teniet zijn geworden; en dat zij niet zeiden: Waar is de HERE, die ons uit het land Egypte heeft gevoerd, die ons heeft geleid door de woestijn, een land van steppen en kuilen, een land van droogte en diepe duisternis, een land, waar niemand door trekt en geen mens woont? Ik bracht u toch in een vruchtbaar land om de vrucht en het goede daarvan te eten; doch toen gij daar waart gekomen, hebt gij mijn land verontreinigd en mijn erfdeel tot een gruwel gemaakt. De priesters zeiden niet: Waar is de HERE; en zij die zich met de wet bezighouden, wilden Mij niet kennen; de herders werden van Mij afvallig; de profeten profeteerden door Baäl en liepen hen die geen baat brengen, achterna. Daarom zal Ik nog met u een rechtsgeding voeren, luidt het woord des HEREN, ja, met uw kindskinderen zal Ik een rechtsgeding voeren. Want steekt maar eens over naar de kustlanden der Kittieten en ziet, zendt boden naar Kedar en geeft nauwlettend acht, ja, ziet, of iets dergelijks geschied is; heeft ooit een volk goden verruild? – en dat zijn toch geen goden! – maar mijn volk heeft zijn Eer verruild voor wat geen baat brengt.'
(Jeremia 2:1-11)

* Preek uitgesproken in 1981

DE LIEFDE VAN DE BRUIDSTIJD

Bij het eerste hoofdstuk van Jeremia hebben wij stilgestaan bij zijn roeping en zijn opdracht: *'Gij dan, gord uw lendenen, maak u op en spreek tot hen al wat Ik u gebieden zal'.*[1] Trek nu ten strijde, Jeremia.

Als Jeremia aan het woord komt, zien wij een opmerkelijke overeenkomst met de opdracht die God gaf in 1948: *Terug naar de hoogten van Pasen en Pinksteren!* Het is goed om erop te letten hoe het spreken van alle profeten eigenlijk een voortzetting is van de oude profeet Elia, de 'vader' van de profeten, die het hart van de kinderen terug moet voeren tot het hart van de vaderen. Lees er het boek Hosea en Jesaja maar op na.

Jesaja begint met: *'Hoort, hemelen, en aarde, neig uw oor, want de Here spreekt: Ik heb kinderen grootgebracht en opgevoed, maar zij zijn van Mij afvallig geworden'.*[2]

Wat is er overgebleven van het begin?

Zo spreekt ook Jeremia. Hij spreekt over de liefde van de bruidstijd.

God zegt: *'Ga, predik ten aanhoren van Jeruzalem: Zo zegt de Here: Ik gedenk de genegenheid van uw jeugd, de liefde van uw bruidstijd, toen gij Mij gevolgd waart in de woestijn, in onbezaaid land; Israël was de Here geheiligd, de eersteling zijner opbrengst; allen die daarvan wilden eten, zouden schuld op zich laden, onheil zou over hen komen, luidt het woord des Heren.'*

De boodschap van Jeremia moet het volk terugbrengen tot de liefde van de bruidstijd. Ook al gaat het langs wegen van de ballingschap en de totale afbraak.

Later zal Daniël zich beroepen op de boodschap van Jeremia. En weer later zullen de Schriftgeleerden en voorgangers van het volk Israël de boodschap van Jeremia moeten herhalen: Terug naar de bruidstijd – naar de eerste liefde.

Zo begint in de Apocalyps ook de brief van Jezus aan de gemeente te Efeze:

1 Jeremia 1:17
2 Jesaja 1:2

'...Ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde verzaakt hebt. Gedenk dan, van welke hoogte gij gevallen zijt en bekeer u en doe (weder) uw eerste werken.'[3]

Er is dus een overeenkomst in het spreken van de profeten. Het is ten slotte dezelfde Geest die door middel van de profeten spreekt. Je kunt het onder andere herkennen aan de oproep om terug te keren tot de werkelijk oorsprong, dat wil zeggen, naar God Zelf.

Jeremia memoreert in zijn profetie aan de bruidstijd, toen de Heer Zijn 'bruid' koos uit alle volkeren, en het volk Israël door een sterke hand uit Egypte geleid heeft. Je zou bijna zeggen: Wat was dat een geweldige 'huwelijksreis' van God en Zijn gemeente – van God en Zijn 'bruid'. Wat was daar een bruidsliefde: *'...toen gij Mij gevolgd waart in de woestijn, in onbezaaid land'*. Israël was de Here geheiligd.

Wat een tijd!

Jeremia roept het voor de geest van het volk op, midden in Jeruzalem. Hij spreekt niet in een achterafhoekje. Hij moet het in Jeruzalem gaan zeggen. Hij moet een publieke toespraak houden. Het woord 'Koran' betekent eigenlijk ook 'toespraak', 'voordracht'. Jeremia moet een stukje 'koran' leveren in Jeruzalem. Een toespraak over de bruidstijd.

Tot die bruidstijd behoorde ook dat God – als Israëls 'man' en vertrouweling – een code prijsgaf.

Het mag waar zijn dat de bedoeïenen sinds onheuglijke tijden ieder jaar weer het bloed streken aan de deurposten van hun tenten wanneer de trektocht moest beginnen. En het mag ook waar zijn dat de Israëlieten daar vanwege hun (semi)nomadische afkomst nog weet van hadden en dus de code konden begrijpen, toen God de opdracht gaf om het bloed te strijken aan de deurposten, zodat zij wisten: de 'trektocht' gaat nu beginnen. Maar al met al is het wezen van de dingen toch dat er tussen God en de Israëlieten zo'n ontzaglijke liefde

3 Openbaring 2:4-5a

bestond en dat er zo'n groot vertrouwen was in de liefde, dat een code door God werd prijsgegeven en dat die code door het volk werd verstaan.

Nu moet je in oorlogstijd als het erop aankomt en je elkaar een code doorgeeft, elkaar goed kunnen vertrouwen. Zeker wanneer het gaat om een zaak van leven of dood.

Ik herinner mij uit de oorlog dat ik in Vlagtwedde met Franse krijgsgevangenen door hoge korenvelden ben gekropen om hen in veiligheid te brengen, en dat een lid van mijn kerk met mij en de krijgsgevangenen een code had afgesproken. Hij zou het geluid van een vogeltje nadoen, en als hij dat drie keer deed was dat het teken dat het veilig was om een eindje verder te kruipen. Zo zijn we met onze neuzen haast tussen de wortels van het opstaande koren elke keer wanneer wij het fluitje hoorden, een stukje verder gekropen. Maar je moest de code goed verstaan en je moest degene die de code hanteerde, blind kunnen vertrouwen. Er moest een goede band zijn met elkaar.

Hoe vallen ook nu – als er oorlogen zijn – de grote machten op 'de code' aan. Als zij die te pakken kunnen krijgen, dan breken zij de offensieve en defensieve kracht van de tegenstander.

Bij de uitleiding uit Egypte was er echte bruidsliefde. En zo groot was het vertrouwen, dat de heilige code aan het volk werd toevertrouwd.

Verder in de geschiedenis zien we hoe God in de volheid des tijds het eigenlijk opnieuw in de liefdevolle en tegelijk ook militaire sfeer trekt om de geboorte van de beloofde Messias aan te kondigen. Via een 'officier' komt er een bericht uit Gods 'hoofdkwartier' om te vermelden dat de beslissende slag geleverd is in de geboorte van de Zaligmaker der wereld. En in die nacht van Bethlehem staan daarbij Gods legerscharen – de engelen – te zingen. Het is eigenlijk een 'militair feest' van de overwinning van God.

Maar het is het herdersvolk waar God voor deze aankondiging naar

teruggrijpt. Hij grijpt terug naar het eerste begin, de nomaden, en Hij geeft aan hen opnieuw een 'code': *'En dit zij u het teken: Gij zult een kind vinden in doeken gewikkeld en liggende in een kribbe.'*[4]

EEN CODE

Jozef en Maria logeerden niet zomaar ergens in een huis van iemand die nog een opperkamer had of een stukje van een stal dat aangebouwd was, waar zij hun intrek konden nemen omdat het huis zelf al vol was met andere gasten. Nee, het was een herberg waar zij ondergebracht konden worden. Het had iets te maken met het trekken van de karavanen, van de nomaden. Het was een karavanserai, waar de nomaden even konden verblijven voor de nacht en hun dieren van water en voedsel konden voorzien.

God grijpt ook als Hij Zijn Zoon Jezus geeft, helemaal terug op de bruidstijd – naar het eerste begin. Naar de nomadische tijd, toen het volk Hem volgde en Hij in alle dingen voorzag, en hun zelfs een code gaf.

En als er in 1948 een boodschap van God komt, dan is dit het opmerkelijke, dat Hij opnieuw terugroept naar de 'bruidstijd' van het eerste Pasen en Pinksteren, en dat Hij tegelijkertijd een 'code' bekendmaakt. Want Openbaring 10 is niets anders dan een code van de Here der heirscharen. Hij wil aan de 'bloedgekochte' gemeente een geheime code geven. Hij zegt als het ware: 'Let goed op het voorlaatste geheim. Ik wil jullie van Mijn kant opnieuw in vertrouwen nemen, terwijl je Mij het vertrouwen hebt opgezegd. Maar Ik kom opnieuw tot je'.

Voor mij lag daar ook een behoorlijke vermaning in toen Hij sprak: *'Als Ik twee dagen zwijg, denkt gij dan, o mens, dat er nimmer een dag van vervulling over Mijn gekochten zal aanlichten?'* Met andere woorden: Denk je dat er nooit een dag van vervulling zal aanbreken als Ik tweeduizend jaar niet handelend optreed, en niet met krijgsdaden kom in Mijn heilige oorlog?

Openbaring 10 is de 'code' van een nieuw offensief. Een intermezzo-

4 Lucas 2:12

offensief van de heilige Geest. Een offensief dat door Jezus Christus radicaal zal worden gewonnen in de vervullende actie van God voor de volheid der heidenen en voor de bekering van Israël. Anders waren inderdaad de 'zwarte vlerken' van de nacht van de antichrist over de hele mensheid gekomen.

God gaat nog ingrijpen! En Hij zegt tegen de hele gemeente van Christus: Terug naar de bruidstijd. Ik sta gereed opnieuw de code te geven en je opnieuw in vertrouwen te nemen. Ik sta gereed om je Mijn Geest te geven en de relatie met Mij te herstellen.

Wij moeten niet denken dat er in de dagen van Jeremia geen tempelbezoek meer was, en dat de wetsrollen ongebruikt bleven.

Beslist niet.

Er waren Schriftgeleerden genoeg. Maar midden in Jeruzalem moet Jeremia juist die bovenlaag, de elite van Israël, aanvallen. Luister maar naar wat hij zegt in hoofdstuk 2:8:

'De priesters zeiden niet: Waar is de HERE; en zij die zich met de wet bezighouden, wilden Mij niet kennen; de herders werden van Mij afvallig; de profeten profeteerden door Baäl en liepen hen die geen baat brengen, achterna.'

Het was een religie zonder de levende God, die Zich zó gaf dat je zelfs het beeld van de huwelijksverhouding mag gebruiken. Hij roept door Jeremia zelfs terug tot de liefde van bruidstijd. Tot de diepe afhankelijkheid die Hij bij Zijn volk zag toen zij Hem navolgden door de Schelfzee, waar Hij middendoor een pad gaf voor het volk om er doorheen te kunnen trekken. Zij volgden Hem door de woestijn, waar niets groeide. Hij heeft hen geleid. Het is zelfs zeer idyllisch: Zij gingen Hem achterna.

In het Oude Oosten was het de gewoonte dat in de wilde natuur of in nauwe bospaadjes de jongen voor zijn meisje liep. Er dreigden altijd gevaren in de ruige natuur. Zij liepen daarom niet gearmd naast

elkaar, maar de man liep voor zijn verloofde of zijn bruid uit. Maar de bruid hield hem dan goed in het oog en verliet hem geen moment.

Zo, zegt God, liepen wij door het wilde landschap. Ik liep voorop en Mijn bruid liep in diep vertrouwen vlak achter Mij.

En nu? Wat is daar nu van terecht gekomen, vraagt Jeremia midden in Jeruzalem.

De priesters zeiden niet: *'Waar is de HERE, die ons uit het land Egypte heeft gevoerd, die ons heeft geleid door de woestijn, een land van steppen en kuilen, een land van droogte en diepe duisternis, een land, waar niemand doortrekt en geen mens woont?'*

Heel het Oude en later het Nieuwe Testament is er vol van om de gemeente terug te roepen naar de ik-Gij verhouding. Naar de directe persoonlijke verhouding met de Here Zelf. Met Israëls Maker en Israëls Man.

Een ogenblik later zegt Jezus – ook midden tussen het volk – en tegen de Schriftgeleerden in het bijzonder: *'Gij onderzoekt de Schriften (...) en deze zijn het, die van Mij getuigen'*.[5] Jezus bedoelt te zeggen: Jullie onderzoeken de Schriften en zitten er hele dagen in te studeren en hebben er grote debatten en discussies over. En het zijn de Schriften, die van Mij getuigen maar Mij zie je er niet in.

Ook kerken kunnen hevig debatteren over de Bijbel. Maar dat is nooit Gods bedoeling. Hij heeft Zijn Woord niet gegeven dat wij erover zouden discussiëren en zouden gaan uitmaken hoe je precies moet gaan formuleren of het Gods Woord is of het woord van de mensen. Dat heeft Hij helemaal niet gevraagd. Jezus zegt: Het zijn de Schriften die van *Mij* getuigen, en *Mij* zoek je helemaal niet! Je zoekt ideeën. Je zoekt formules. En zo komt men op de gedachte dat bijvoorbeeld Jona een leuk volksverhaal is en meer niet. Terwijl de Here Jezus Zelf, die het Woord Gods is en de Inspirator van het Oude Testament door de heilige Geest, de geschiedenis van Jona als historisch heeft erkend. Hij zegt: *'Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten in de buik van het zeemonster was, zo zal de Zoon des mensen in het hart der aarde*

5 Johannes 5:39

zijn, drie dagen en drie nachten'.[6] Hij heeft het als een spiegel gezien van Zijn eigen dood en opstanding.

Maar met al het onderzoeken en snuffelen in de oude rollen, en met al die zogenaamde Schriftstudie om een formule te vinden, moet je het eens precies gaan zien.

In het begin van het boek Jeremia lezen we:

'De woorden van Jeremia, de zoon van Hilkia, uit het priestergeslacht te Anathoth in het land van Benjamin; tot wie het woord des Heren kwam…'

Denken wij ooit met onze menselijke hersenen een formule te kunnen vinden om tot de conclusie te komen dat het ene woord dat van Jeremia is, en het andere een woord des Heren is dat tot hem kwam? Het is een wonderlijke eenheid die niet te scheiden is.

Om duidelijk te maken wat inspiratie inhoudt, heb ik weleens een beeld gebruikt uit mijn kindertijd. Als ik vroeger met mijn vader in Zeeuws-Vlaanderen op een boerenkar zat die door een paar paarden werd getrokken, kreeg ik – zittend op de voorste bank van de wagen – soms het losse eind van de teugels in mijn handen. Maar mijn vader had de eigenlijke teugels vast. Voor mij was het alsof ik die paarden bestuurde. Maar welk proces vond er in de handen van mijn vader plaats? Daar kun je geen menselijke formule voor vinden.
Zo is het ook met inspiratie door de heilige Geest, en als we Gods medearbeiders mogen zijn. Dan is het een overweldiging door de liefde, de majesteit en het spreken van God. En toch gaat het dwars door de mens heen. Wie zal daar de formule voor bedenken?

Maar dit staat vast: Het zijn de Schriften die van Jezus getuigen. En de Schrift kan niet gebroken worden.[7] De heilige mannen Gods hebben door de Geest gedreven gesproken.[8]

6 Matthéüs 12:40
7 Johannes 10:35
8 2 Petrus 1:21

Het is niet uit de wil van de mens voortgekomen – ook niet bij Jeremia. Hij heeft zich er tot en met tegen verzet. Maar hij moet zó spreken middenin Jeruzalem. De vlammen Gods slaan uit hem en zij slaan in het aangezicht van de afvallige priesterschaar. Want God wil de *Ik-gij* verhouding. God zegt: *'De priesters zeiden niet: Waar is de HERE; en zij die zich met de wet bezighouden, wilden Mij niet kennen'.*

GEBROKEN BAKKEN

Er is niets zo erg als legalisme en het bedenken van alle mogelijke wetten en principes, als het allemaal puur formalisme geworden is en er geen levende relatie meer is met de Heilige Israëls. Profeten profeteerden door Baäl en liepen hen die geen baat brengen, achterna. Nu eens riepen de profeten op tot een compromis met Egypte, dan weer riepen zij het volk op om zich tot Assyrië te wenden dat op dat moment weer wat sterker was. En alles met het: Zo spreekt de Heer.

Jeremia noemt heel die religieuze verwarring 'het houwen van gebroken bakken uit de rotsen'. Bakken die geen water houden, terwijl zij de 'springader' van het levende water – de Here Zelf – aan de kant hebben gezet. Hij zegt: *'Mij, de bron van levend water, hebben zij verlaten, om zichzelf bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden'.*[9]

Dit is een buitengewoon actueel woord voor onze tijd.

Aan de ene kant zie ik hoe allerlei organisaties in het leven worden geroepen en er verbonden worden gesloten, en hoe een interkerkelijk vredesberaad in zekere zin een 'capitulatie' is voor het rode messianisme, waarbij alles maar wordt prijsgegeven. En aan de andere kan zijn er sommigen die alleen maar op wapenen willen vertrouwen, waarover heftig wordt gediscussieerd in Nederland. Ook de Bijbel wordt in allerlei formules gevat, maar de levende God is eigenlijk allang verlaten, en zij horen God niet meer in de Schriften. Anderen zijn weer zo eigenwijs dat zij de engel Gabriël durven te trotseren, en over het verhaal van Maria zeggen dat dit later is

9 Jeremia 2:13

ingevoerd in de Bijbel.[10] Als ik dat allemaal zie, dan zeg ik: Ook in Nederland zijn we hard aan het hakken om 'gebroken bakken' te formeren. Bakken, waar barsten in zitten en die geen water houden. Terwijl 'de Springader' van het levende water vlakbij is. En Hij geeft steeds levend water door de heilige Geest.

Zou God ons met die Zoon niet alle dingen schenken? Ook om de werkelijke eenheid te bereiken en om weer terug te keren naar de opdracht, ook aan het Joodse volk en het Koninkrijk Gods? God sprak: *Terug naar de hoogten van Pasen en Pinksteren.*

Waar is de liefde van de bruidstijd?

Met al hun godgeleerdheid en hun 'snuffelen' in de wetten en al hun zoeken in de Thora en hun profeteren, hebben zij Mij verlaten, zegt God. De 'springader' van het levende water.

DE EERSTELING VAN DE OOGST

Dan noemt de Heer door de mond van Jeremia nog iets heel belangrijks uit de bruidstijd:

'Zo zegt de Here: Ik gedenk de genegenheid van uw jeugd, de liefde van uw bruidstijd, toen gij Mij gevolgd waart in de woestijn, in onbezaaid land; Israël was de Here geheiligd, de eersteling zijner opbrengst; allen die daarvan wilden eten, zouden schuld op zich laden, onheil zou over hen komen, luidt het woord des Heren.'[11]

Zozeer heeft Hij dat volk apart gezet, tot Zijn bruid genomen in een unieke liefde van Zijn kant, dat Hij later kan vragen: Heb Ik het verknoeid? Ligt het aan Mij? Heb je wat op Mij aan te merken? Waarom wilt gij tegen Mij twisten? [12]

Heb je iets tegen Mij in te brengen, Israël? Je was Mij heilig en

10 Uitgesproken in 1981. Omwille van de authenticiteit en het behoud van de exegese, is hier de historische context gehandhaafd.

11 Jeremia 2:2-3

12 Jeremia 2:29

je was de eerste vrucht van de oogst der volkeren. De eersteling van Gods opbrengst.

Zoals de eerstelingen van de akker en van het vee en de mensen gebracht moesten worden *in* de tempel, zo moest Israël als Gods eersteling van de oogst uit de volkerenwereld, helemaal bestemd zijn voor Hem. En zoals men niet mocht eten van het aan God geheiligde en van wat afgedragen was aan de priesters – daar mocht men geen profaan gebruik van maken – zo mochten de volkeren rondom, Israël niet 'opeten'. Dat wil zeggen: niet beroven en niet plunderen. Want Israël was Gods eerstelings-opbrengt, de eerste vrucht van Gods eigen oogst.

Welnu, God moet een ogenblik in het gericht treden met het volk Israël. Het is door de Zoon van God aangezegd. Maar tegelijkertijd geeft Hij – door de mond van Zijn apostel Paulus en in de lijn van al de Schriften – de wens te kennen dat Hij nu tot de heidenwereld komt om daar 'Zijn bruid' te zoeken, maar met de bedoeling om Israël opnieuw tot minnenijd te prikkelen om die ook terug te brengen tot de liefde van de bruidstijd. Maar als wij tweeduizend jaar lang niet naar die stem en die oproep willen luisteren; als wij dat niet in rekening willen brengen, maar onze eigen zaak willen hanteren en daar macht aan geven – zoals Rome en alle instituten dat eigenlijk gedaan hebben – dan is deze nalatigheid ook een 'opeten' van de eersteling van Gods oogst. Want het echte nalaten van wat je verplicht bent, is ook schuld. En als God nu een 'twistgeding' heeft met de gemeente van Christus over het rond der aarde, dan brengt Hij deze argumenten ook naar voren.

Hij wil Zijn code geven voor een nieuw offensief van de heilige Geest. Maar bij dat offensief hoort wel degelijk een geestelijk rechtsgeding, waarbij alles onherroepelijk tevoorschijn moet komen. Want die 'zaak' van Israël en het Midden-Oosten heeft gevolgen voor de wereldeconomie en alle facetten van het leven – tot en met de centrale verwarming in de huiskamers van Amsterdam, de olie en de benzine.

Eigenlijk hebben wij in ons Europa de 'eersteling' van Gods oogst ook helpen 'roven' en 'plunderen', door het nastreven van een 'Endlösung', een totaal opbranden, van het Joodse volk.

Jeremia staat moederziel alleen in Jeruzalem. En hij slingert de leidslieden van het volk in het gezicht: 'Studiemensen van de wet! Mij heb je verlaten.' Geloof maar niet dat hij dat zo kalm gezegd heeft. *'De priesters zeiden niet: Waar is de HERE; en zij die zich met de wet bezighouden, wilden Mij niet kennen; de herders* – dat zijn de politieke leidslieden – *werden van Mij afvallig.'* Je sloot bondgenootschappen met Egypte en Assyrië. Dan eens hier, dan eens daar. Je gaat dan eens drinken uit de Eufraat – 'drinken' betekent levensgemeenschap hebben – en dan weer zoek je het bij Egypte. Het zijn gebroken bakken. Maar Mij, de steeds springende fontein van levend water, zoek je niet.
Nu gaan de deuren van de rechtszaal dan ook dicht. Nu komt het aan op een rechtsgeding. Het staat er letterlijk:

'Daarom zal Ik nog met u een rechtsgeding voeren, luidt het woord des Heren, ja, met uw kindskinderen zal Ik een rechtsgeding voeren.'[13]

EEN RECHTSGEDING

Als ik overspring naar onze tijd, dan zie ik ook nu de deuren voor de mensheid langzaam maar zeker dichtgaan. En dat er op de tafel wordt geklopt en de grote Rechter de 'stukken' tevoorschijn haalt, waarbij het christendom en heel het kerkendom op het matje moeten komen. De hele priesterschaar en de herders. Ook de politieke leiders. En dan gaat God een paar vragen stellen – met de oude stukken in de hand.

Men kan die rechtszaal niet ontlopen, en men hoeft niet bij verstek te worden veroordeeld. Want als de boel gaat vastlopen en de 'dagvaarding' er is, dan zullen ze allemaal *moeten verschijnen*. Als

13 Jeremia 2:9

God de code van Zijn offensief, van Zijn heilige oorlog bekend gemaakt heeft, dan zal ook de Arabische wereld eraan moeten geloven. Jezus zegt: *'Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.'*[14]

Ik geloof in Jezus, en ik geloof dat Hij onvoorstelbaar heerlijk gezeten is aan de rechterhand van de Vader. Daarom valt er op deze wereld in Zijn Naam nog te getuigen – middenin Jeruzalem. Ook in het 'kerkelijk Jeruzalem' van onze tijd. Een 'profetisch manifest'[15] moet ook alleen maar behoren bij de stukken die God – in een rechtsgeding – op tafel wil brengen.

Jeremia zegt:

'...steekt maar eens over naar de kustlanden der Kittieten (dat zijn waarschijnlijk de Grieken) *– en ziet, en zendt boden naar Kedar* (dat zijn de Arabieren) *en geeft nauwlettend acht, ja, ziet, of iets dergelijks geschied is; heeft ooit een volk goden verruild? – en dat zijn toch geen goden! – maar mijn volk heeft zijn Eer verruild voor wat geen baat brengt. Ontzet u daarover, o hemelen, huivert en weest ten diepste ontroerd, luidt het woord des HEREN...'*[16]

Daar moeten de hemelen zich maar over ontzetten. Huivert! Laat de atmosfeer trillen en huiveren! De hemel moet daarvan rillen, zegt Jeremia, dat zoiets op aarde gebeurt. Dat God Zich een volk verkiest en er een huwelijk mee sluit; dat er eerst een liefde van de bruidstijd is geweest, en zij het daarna zo verknald hebben, dat zij zelfs de levende God hebben verruild voor goden van steen en hout. Want zij hebben er de 'adoptieformule' op toegepast.
Jeremia 2:26-27:

'Gelijk een dief te schande wordt, als hij wordt betrapt, zo wordt

14 Matthéüs 28:18

15 In 1981 verscheen het boek *'Wedstrijd der altaren'* dat door Ds. Leenhouts geschreven is als een 'profetisch manifest'

16 Jeremia 2:10-12

het huis van Israël te schande: zij, hun koningen, hun vorsten, hun priesters en hun profeten, die tot een stuk hout zeggen (en dan volgt de adoptieformule van het oude Oosten)*: Gij zijt mijn vader, en tot een stuk steen: Gij hebt mij gebaard. Want zij keren mij de nek toe en niet het aangezicht…'*

God zegt door de mond van Jeremia: Nu gaan de deuren dicht, en komt de ballingschap. Nu moet er een rechtsgeding komen. Dat moet je gaan aanzeggen, want luisteren doen zij niet.

De bedoeling van profetisch spreken is altijd dat het tot boete en berouw komt, en tot schuldbelijdenis. Een laatste appèl, opdat er een omkeer zal komen in de harten.

Ook nu zal Zijn wraak barmhartig zijn. Maar het is een vóórlaatste appèl, voordat het eindgericht er is. Dat – als de zevende bazuint – de verborgenheid Gods in vervulling gaat [17] en Hij op die grote Dag de schapen van de bokken zal scheiden.[18]

DE LEVENDE GOD VERRUILD

Wat heeft men tegenwoordig allemaal niet verruild voor de levende God?

Ik vroeg eens aan iemand die door en door Hervormd was maar nooit in de kerk kwam, wat hem zo aan die kerk bond. Hij kwam er immers nooit? Zijn antwoord was: Als ik doodga, dan weet ik dat de klokken gaan luiden. Ik vroeg hem waarom hij daar zo aan hechtte. En toen bleek dat hij geloofde dat die klokken de demonen wegjoegen en daardoor de eeuwige vrede over zijn ziel zou dalen.

Ik schrok daar erg van en dacht: Maar hoe zit het nu eigenlijk? Is een kerkformatie als zodanig hun god geworden? Is het zo erg? Maakt het niet uit wat er gebeurt en wat er gezegd en geleerd wordt? Zeggen zij dan niet eigenlijk tegen een stuk steen: Gij zijt mijn vader, en tegen een stuk hout: Jij hebt mij gebaard?

17 Openbaring 10:7
18 Matthéüs 25:31-33

Waar is de boel tegenwoordig voor ingeruild? Waar is bij vele zogenaamde 'christenen' de belijdenis: *'Gij zijt duur gekocht'?* [19] Waar is dat voor ingeruild?
Jeremia zegt: Ga eens naar de Grieken en de Arabieren. Die ruilen hun goden nooit in. Zij houden vast aan het oude.

Er kwam eens een zendeling bij een Afrikaans opperhoofd om hem over het evangelie te vertellen. 'Oh', zei het opperhoofd, 'heeft God Zijn Zoon ook voor ons aan de wereld gegeven, en heeft Hij daar tweeduizend jaar over moeten doen om ons dat te komen vertellen? Tweeduizend jaar van Palestina naar Afrika? Dan is Hij te langzaam geweest'.

Dat begreep hij niet en bleef daarom bij het oude.

Het is bekend van heidense godsdiensten dat zij ongelooflijk moeilijk hun oude tradities prijsgeven. Hun goden zelfs niet willen inruilen voor de levende God en voor Jezus Christus, die hun gepredikt wordt. Dat kost hun de grootste moeite.

Maar, zegt Jeremia, 'het verkoren volk dat zoveel ondervonden heeft, dat door de woestijn uit Egypte is geleid en wonderen op wonderen van de levende God heeft genoten, een volk dat als een lieve bruid achter haar Bruidegom aan liep, doet nu dít?

En hoe staat het in onze tijd? Wat is er nu aan de gang? Als je de maagdelijke geboorte ontkent en je wilt je Hervormde Kerk toch behouden, dan heb je van het instituut toch een god gemaakt? Dan heb je de levende God daar toch voor ingeruild? Dan is je enige zaligheid toch dat je nog in een kaartendoos mag staan? Dan ga je toch naar een huis, waarop God allang een 'bordje' gehangen heeft met 'onbewoonbaar verklaard'? Als je niet gauw maakt dat je uit zo'n huis wegkomt, krijg je de balken en de stenen op je hoofd.

Het rechtsgeding kan niet uitblijven, zegt Jeremia. Dat geldt ook voor ons. Wat hebben we ingeruild?

19 1 Corinthiërs 6:20; 7:23 (St. Vert.) NBG: 'Gij zijt gekocht en betaald'

Als we Avondmaal gaan vieren, dat moet ik u op één ding wijzen, namelijk, dat de verborgenheid der godzaligheid bijzonder groot is en dat God tegen ons allemaal zegt: Als je dan toch ruilen wil, dan wil Ik je dit voorstellen: Ik, Jezus, wil Mijn zondeloosheid inruilen voor jouw grote schuld. Dat je Mij vergeten hebt en de eerste liefde veracht hebt. Dat je je losgemaakt hebt uit het meest lieflijke dat er bestond: de gemeenschap met Mij. Dat je de springader van levend water vergeten bent, en dat je er niet meer aan gedacht hebt dat Ik kan voeden in de woestijn. Dat Ik kan uitleiden, waar geen pad is. Dat Ik doortocht kan verschaffen naar die 'tuin van Eden', naar het Beloofde Land. Dat je vergeten bent dat Ik Mijn eden houd. Als je dat allemaal verlaten hebt, dan doe Ik toch nog een voorstel, zegt God, dat Ik Mijn zondeloosheid maar inruil voor jouw schuld.

Dat is ook het wonder dat we mogen vieren aan de Avondmaalstafel.

De Avondmaalstafel is eigenlijk een rechtsgeding. De Heer zegt aan de Avondmaalstafel: *'En Ik beschik u het Koninkrijk, gelijk mijn Vader het Mij beschikt heeft, opdat gij aan mijn tafel eet en drinkt in mijn Koninkrijk. En gij zult zitten op tronen om de twaalf stammen Israëls te richten'.*[20]

Als je werkelijk blijft bij de Bruidegom, die Zijn leven geeft voor Zijn 'schuldige bruid', ben je behouden.

Laten wij dit maar aanvaarden aan het Avondmaal, dat de Heer daar bezig is met een 'heilige ruilhandel'. Dat we – figuurlijk gesproken – dan niet drinken uit de 'Eufraat' of de 'Nijl'. Dat we geen levensgemeenschap hebben met de grootmachten of de duivelse machten, maar door het drinken van Zijn bloed levensgemeenschap mogen hebben en opnieuw mogen krijgen met de levende God, die in Christus Jezus alles geven wil.

Schuldvergeving geven wil.

Die jouw schuld tot zich wil nemen en het uitboeten wil op Golgotha. Die kracht aan Golgotha wil verlenen bij de beker die rondgaat.

Dat is het evangelie en het rechtsgeding van Gods barmhartigheid,

20 Lucas 22:29

dat Hij nog eenmaal voorstelt, voordat het te laat is. Voorgoed te laat.

De klok tikt verder en 'de zaligheid is ons nu nader dan toen wij eerst geloofd hebben'.[21] Maar de dag van de afrekening is ook dichterbij gekomen. De deuren van de rechtszaal gaan eenmaal dicht. Laat er daarom een gemeente mogen komen die ophoudt met alle mogelijke formules over de Bijbel te bedenken. Daar vraagt God niet eens om. God vraagt wel dat wij in die Bijbel zullen horen wat Hij daarin te zeggen heeft. Jezus zegt over de Schriften: *'... deze zijn het, welke van Mij getuigen...'*.[22]

Petrus zegt in 2 Petrus 1:19:

'En wij achten het profetische woord (daarom) des te vaster, en gij doet wèl, er acht op te geven als op een lamp, die schijnt in een duistere plaats, totdat de dag aanbreekt en de morgenster opgaat in uw harten.'

Laten wij zo het Avondmaal vieren. Drinkende de gemeenschap met de levende God en Zijn vergeving. Etende Zijn lichaam – dat is Zijn openbaring. Dan mag ik u in de Naam des Heren een wonderlijke 'ruilpartij' garanderen. Je schuld verdwijnt alsof het niets is, en er komt een nieuw volgen achter de Bruidegom, door de 'bospaadjes' van de 'tuin van Eden'.

Amen

21 Romeinen 13:11 (St. Vert.)
22 Johannes 5:39

ONTGINT NIEUW LAND*

'Indien gij u bekeert, Israël, luidt het woord des HEREN, dan moogt gij tot Mij wederkeren, en indien gij uw gruwelen wegdoet uit mijn ogen, dan behoeft gij niet te vlieden; dan zult gij zweren: "zo waar de HERE leeft", in waarheid, recht en gerechtigheid, en de volken zullen elkander in Hem de zegen toebidden en in Hem zich beroemen. Want zo zegt de HERE tot de mannen van Juda en tot Jeruzalem: Ontgint u nieuw land en zaait niet tussen de doornen; besnijdt u voor de HERE en doet weg de voorhuid van uw hart, gij mannen van Juda en inwoners van Jeruzalem, opdat mijn gramschap niet uitsla als een vuur en onuitblusbaar brande om de boosheid uwer handelingen.' (Jeremia 4:1-4)

ONTGINT U NIEUW LAND EN ZAAIT NIET TUSSEN DE DOORNEN

Als Jeremia deze woorden predikt aan de gemeente van Juda, Jeruzalem en heel Israël, dan beveelt hij als het ware een nieuw leven en een nieuw begin aan. En als hij zegt: 'Zaait niet tussen de doornen', dan heeft hij in figuurlijk opzicht natuurlijk ook wel doornstruiken gezien. Tot die 'doornstruiken' rekent Jeremia onder andere het feit dat de elite van Israël – de leidslieden, de Schriftgeleerden, profeten en wetsleraars – kortom degenen die de leiding hadden over het volk, de God des levens helemaal had verlaten. Zij hakten zichzelf gebroken bakken uit, die geen water hielden, en de bron van levend water zagen zij zelfs niet.

In Jeremia 2:8 lezen wij: *'De priesters zeiden niet: Waar is de HERE; en zij die zich met de wet bezighouden, wilden Mij niet kennen; de herders werden van Mij afvallig; de profeten profeteerden door Baäl en liepen hen die geen baat brengen, achterna'.*

* Preek uitgesproken in 1981

Jeremia moet midden in Jeruzalem een verschrikkelijke aanklacht uitspreken tegen de heersende klasse, de leidslieden van het volk. Tegenwoordig zouden wij hen de Synodes noemen, concilies, bisschoppen.

De gehele bovenlaag, de geestelijke en politieke leidslieden van Israël, was tot in de kern bedorven. Daarom zegt Jeremia: Waarom ga je nu eens water drinken uit de Nijl en het dan weer halen uit de Eufraat? Naar Egypte en Assyrië ga je. Je gaat steun zoeken bij de grootmachten met hun wisselende kansen. Dan weer bij de één, omdat die machtiger is dan de ander, en dan weer leun je tegen de ander aan, in plaats van te leunen op die God, die je uit Egypte heeft gevoerd en bewezen heeft dat Hij machtiger is dan alle volkeren. Hij heeft overwicht over alle natiën en Hij heeft jullie als eigendomsvolk verkoren.

Dat ben je helemaal vergeten, zegt Jeremia.

Jeremia zag ook wel iets van reformatie. Hij zag ook wel opwekkingsbewegingen, zoals wij dat tegenwoordig zouden noemen. Want onder koning Josia werden er wel afgodsbeelden en andere verfoeilijke dingen uit de weg geruimd. Maar het was zoals wij kunnen lezen in Jeremia 3:10 slechts schijn: *'En boven dit alles bekeerde haar zuster, Trouweloze, Juda, zich niet tot Mij met haar gehele hart, maar alleen in schijn, luidt het woord des Heren'.*

God keek door al die reformatorische bewegingen heen in de dagen van Josia.

Een profeet krijgt als het ware een 'ingebouwde radar', waardoor hij door de mist van zo'n soort opwekking heen kijkt en ziet dat het hart in wezen helemaal niet veranderd is, maar dat zij nog net als vroeger steunen op Egypte of Assyrië en niet op God Zelf. In werkelijkheid hebben zij hun afgodsbeelden niet weggedaan uit hun hart. Want hij spreekt ook nog over het dal waar zij heengaan.[1] In Israël werd in de dagen van Jeremia waarschijnlijk gewoon nog de Molochdienst in stand gehouden. Er werden kinderen geofferd aan de

1 Jeremia 2:23

Moloch.[2] Kinderoffers naar het voorbeeld van de heidenen. Vreselijke verfoeiselen.

En dan zegt Jeremia: Als je een reformatie wilt en de dingen wilt herstellen, dan moet je niet gaan zaaien onder de doornen! Dan moet je die oude 'rommel' en je diepe, wezenlijke afkeer van God wegdoen. Je moet de ernst van het feit dat je helemaal niet meer naar God vraagt, en geen vertrouwen hebt in Zijn Naam, niet onderschatten. Je moet het wantrouwen tegenover de levende God en dat je je niet wezenlijk hebt bekeerd, niet laten voortbestaan. Dat is in werkelijkheid zaaien onder de doornen.

Dat doet geen enkele boer! Iedere boer weet: als je gaat zaaien op een veld waar zware doornstruiken staan, en waar allerlei rommel op ligt, zoals distels, doornen, en stenen, dan kan het zaad wel een beetje opkomen, maar vroeg of laat raakt het verstikt. Dat is nutteloos, waardeloos.

Ook een reformatie en zelfs een opwekking is waardeloos als de eigenlijke zaken die van God afleiden, niet worden opgeruimd.

GERICHT EN HEILSBELOFTE

Jeremia gaat – juist in dit verband – nog verder met zijn prediking. In Jeremia 3 lezen wij hoe hij zelfs het verloren gegane Israël van de tien stammen, als een waarschuwend voorbeeld moet stellen voor Juda. Hij doet dit met het beeld van de twee zusters die beiden ontucht gepleegd hebben door naar de heidenen te lopen en hun vertrouwen op heidense goden of machten te stellen. Daarbij stelt hij Israël tot voorbeeld. Dat zijn in de dagen van Jeremia de tien stammen die in 722 voor Christus al zijn weggevoerd. Die hebben gruwelijke afgoderij gepleegd en zijn andere goden nagelopen. Zij hebben zich verslingerd aan de wereld en aan de geest van die wereld. En je kunt zien – zegt Jeremia – wat daarvan terechtgekomen is.

Maar ondanks dat dit gebeurd is, gaat Juda gewoon door! Terwijl

2 Jeremia 7:31

zij gezien hebben dat God de gerichten die Amos had aangekondigd, in Noord-Israël inderdaad uitvoert.

De leeuw brulde! [3]

God waarschuwde Israël.

God stuurde zelfs de profeet Elia bij de tien stammen.

Maar zij gingen gewoon door met hun ongerechtigheden en God voerde hen weg. Hij voerde de ballingschap werkelijk uít. Zij zijn onder de gesel van de Assyriërs weggevoerd, en hebben gejammerd en geklaagd. Maar Jeremia zegt:

'De Here zei tot mij ten tijde van koning Josia: Hebt gij gezien, wat Afkerigheid, Israël, gedaan heeft? Zij placht heen te gaan op elke hoge berg en onder elke groene boom om daar ontucht te plegen. En Ik zei, nadat zij dit alles gedaan had: Keer weder tot Mij; maar zij keerde niet weder; en dit zag haar zuster Trouweloze, Juda. Maar Ik zag, toen Ik Afkerigheid, Israël, ter oorzake van haar echtbreuk, verstoten en haar de scheidbrief gegeven had, dat haar zuster, Trouweloze, Juda, zich niet liet afschrikken, maar heenging en eveneens ontucht pleegde; en door haar lichtvaardig gepleegde ontucht ontwijdde zij het land; ja zij bedreef overspel met steen en met hout. En boven dit alles bekeerde haar zuster, Trouweloze, Juda, zich niet tot Mij met haar gehele hart, maar alleen in schijn, luidt het woord des Heren.' [4]

'Zij bedreef overspel met steen en met hout'. Die ontucht slaat dus op de afgoderij, op het niet meer in het huwelijk staan met God Zelf.

En dan komt Jeremia met een opmerkelijke boodschap. Hij zegt:

'En de Here zei tot mij: Afkerigheid, Israël (dus dat zijn die tien stammen), *heeft zich gerechtvaardigd boven Trouweloze, Juda. Ga heen en roep deze woorden uit naar het Noorden en zeg: Keer weder, Afkerigheid, Israël, luidt het woord des Heren, Ik zal u niet*

3 Amos 1:2

4 Jeremia 3:6-10

donker aanzien, want Ik ben genadig, luidt het woord des Heren. Ik zal niet altoos blijven toornen. Alleen, erken uw ongerechtigheid, dat gij van de Here, uw God, zijt afgevallen en uw gangen gericht hebt naar de vreemden onder elke groene boom, en naar Mijn stem niet hebt gehoord, luidt het woord des Heren.'[5]

En dan volgt er een heilsbelofte. Dan ziet Jeremia ineens het heil komen opdagen voor heel Israël en voor alle volken:

'Keert weder, afkerige kinderen, luidt het woord des Heren, want Ik ben heer over u; Ik zal u nemen, één uit een stad en twee uit een geslacht, en u brengen te Sion, en Ik zal u herders naar mijn hart geven, die u zullen weiden met kennis en verstand. Als gij u dan vermeerdert en vruchtbaar wordt in het land in die dagen, luidt het woord des Heren, dan zal men niet meer spreken over de ark van het verbond des Heren; zij zal niemand in de zin komen, men zal aan haar niet meer denken en haar niet zoeken, en zij zal niet weder gemaakt worden. Te dien tijde zal men Jeruzalem noemen de troon des Heren, en alle volken zullen zich daarheen verzamelen om de naam des Heren te Jeruzalem, en zij zullen niet meer wandelen naar de verstoktheid van hun boos hart. In die dagen zal het huis van Juda naar het huis van Israël gaan, en zij zullen tezamen uit het Noorderland komen naar het land dat Ik aan uw vaderen ten erfdeel gegeven heb.'[6]

Dit betekent niet dat er nu nog tien stammen ergens uit het Noorden zullen komen in de grote heilstijd. Dat wordt er soms wel van gemaakt, maar in Ezra 6:17 lezen we dat de teruggekeerden uit de ballingschap zichzelf zien als vertegenwoordigers van alle stammen van Israël. Bij de inwijding van de herbouwde tempel werden dieren geofferd en een zondoffer gebracht voor geheel Israël – naar het getal der stammen Israëls.

5 Jeremia 3:11-13
6 Jeremia 3:14-18

Bijna alle commentatoren zijn het erover eens – en ik sluit mij daar graag bij aan – dat hier een overeenkomst ligt met Romeinen 9-11. Paulus roept daar een parallel op met wat hier gebeurt, namelijk dat God een ander volk dat helemaal uit de heidenwereld is ingevoerd, als voorbeeld voor Juda stelt. Hij zegt als het ware: Kijk toch eens wat God gedaan heeft met dat volk. Maar God is ook genadig en Hij zal hen terugroepen.

En dan komt er een heilstijd, waarbij men zelfs naar de ark niet meer vraagt, aangezien alle 'schaduwdiensten' overtroffen worden door de tegenwoordigheid Gods.

Jeremia ziet de heilstijd. Hij ziet: Juda wordt tot jaloersheid gewekt door een volk waar God mee had afgerekend. Een volk dat naar Hem niet vroeg. Dat krijgt voorrang boven Juda. En Juda bekeert zich en dan zal ook de troon des Heren te Jeruzalem zijn.

Het is een wonderlijke profetie.

Om Juda tot bekering te roepen, wil Hij hen zelfs ook nog tot jaloersheid prikkelen door aan het volk de gangen van het Noorden te laten zien en wat God met hen gedaan heeft. Tegelijkertijd wil God juist aan hen in het Noorden, die zo veracht waren omdat zij de tempel en de ark hadden verlaten en God in de steek hadden gelaten, genade bewijzen. God laat zien dat er een tijd komt waarin men – ook in Jeruzalem en in Israël – zelfs niet meer naar de ark, naar de schaduwdienst zullen vragen.

Zo geweldig is deze profetie van Jeremia.

Hoezeer er ook geprobeerd wordt om door een 'reformatie' de zaken op te poetsen met uiterlijke dingen, als er in de diepte niet het vertrouwen is dat men niemand anders wil dan de God des heils Zelf, dan deugt het niet. Dat is de boodschap van Jeremia.

DOORNSTRUIKEN

Ik geloof dat zijn woorden bijzonder actueel zijn ook voor onze tijd. Mij wordt ook weleens gevraagd: Zie je eigenlijk niet te veel 'doornen'? Ik

zie inderdaad 'doornstruiken' in o.a. kerkelijke organisaties. Hoeveel mensen hebben zich in de eeuwen daaraan niet verwond! Moord en doodslag, inquisitie, heksenprocessen – vreselijke moordpartijen op de Balkan destijds – het is verschrikkelijk wat er allemaal is gebeurd. Er kleeft ontzettend veel bloed aan de handen van de priesterschaar daar. Het is afschuwelijk als je die geschiedenissen leest.

Doornstruiken, doornstruiken!

En nu zijn vleugels binnen de Hervormde Kerk bezig met het Interkerkelijk Vredesberaad. Het is allemaal weer het systeem van het 'gebroken geweertje' van vroeger.[7] Alsof met die anticipatie op het Vrederijk – buiten Jezus en buiten de levende God om – eventjes gezegd kan worden: Wij schaffen hier de atoombom af en maken de vrede op aarde. Alsof je daarmee de mensenmoorder van de beginne verslaat. Die wordt alleen maar verslagen in de kracht van het bloed van het Lam en niet door een schijnbekering. Maar door een werkelijke bekering en een terugkeer tot de levende God en tot de beloften die Hij gegeven heeft – ook over het Joodse volk en over de gemeente.

We zijn hier in Nederland ook verschrikkelijk aan het zaaien onder de doornen! En omdat die kerken geen boodschap meer hebben, gaan Europese volken aan de tafel zitten voor vredesbesprekingen over het Midden-Oosten, waarbij dan ook de PLO betrokken moet worden. Want dat is toch allemaal recht.

Maar hoe zit het werkelijk?

Als de PLO een schip is, dan is Syrië het roer van dat schip en is het Rusland die dat roer vasthoudt. Zo is het heel reëel. Het 'roer Syrië' is in handen van het machtige Rusland en met dat 'roer' wordt de PLO bestuurd. En hier vanuit Europa wordt er noch door de kerken, noch door politieke partijen – christelijk of niet – vanuit het Woord op gewezen. Die zaken worden alleen nog maar verder opgestuwd, opdat Rusland nog verder kan doordringen in het Midden-Oosten en de hele boel ondersteboven kan jagen.

7 Uitgesproken in 1981. Omwille van de authenticiteit en het behoud van de exegese is hier de historische context gehandhaafd.

En de Amerikanen staan aan de andere kant ook in de doornen te zaaien met alleen maar militaire macht. Zij hebben al bijna meer geld aan de Staat Israël besteed, dan Europa kreeg met de hulp van het Marshallplan. Wij zijn na de Tweede Wereldoorlog door Amerika inderdaad met machtige sommen geld geholpen om er weer bovenop te komen. Maar de kleine Staat Israël heeft bijna meer ontvangen dan heel Europa met elkaar, om daar maar stand te kunnen houden.

Dat is ook zaaien onder de doornen. Het is een seculiere weg. Het is helemaal niet de weg waardoor Israël tot het koninkrijk van priesters komt. Het is alleen maar een weg, waarbij via militaire macht de zaken zo worden opgedreven, dat wij ons aan die 'doornen' op den duur allemaal gaan 'verwonden'.

Zo'n doornstruik is ook Berlijn. Ik noem maar even de politieke situatie van nu. Er worden congressen georganiseerd waarbij de vraag gesteld wordt hoeveel van de atoomtaken afgestoten kunnen worden. En dan zijn er natuurlijk anderen die daar weer tegenop komen. Heel begrijpelijk allemaal.

Maar niemand wil erover praten dat er nog het oude Woord van God is, dat tevens gloednieuw is: *'Wie Abraham vervloekt, zal Ik vervloeken'*.[8] Maar in de grondwet van West-Duitsland wordt geschreven over het recht op 'Wiedervereinigung'. Dat heeft de Russen angstig gemaakt en nu zitten we in die mallemolen. En het wordt fijngemalen tot het tot een vreselijke explosie dreigt te komen. Want daarin zijn ze met elkaar aan het zaaien onder de doornen – ook politiek.

Herders die naar Mij niet vragen, zegt God.

Wat Jeremia hier zegt tegen het volk is vandaag ook hoogst actueel! En het is niet ver van ons bed, echt niet.

Sommigen zeggen: 'Wat hebben wij, gelovigen te maken met Jeruzalem en Berlijn? Wij gaan toch ten hemel in. Ja, 'wij gaan ten hemel in', als wij ten minste echt gelovig zijn en in ons leven niet onder 'de doornen gezaaid hebben', maar tot een werkelijk geloof in

8 Zie: Genesis 12:3

Jezus Christus gekomen zijn. Maar dat betekent niet dat we op deze wereld niet het licht der wereld en het zout der aarde moeten zijn, en dat wij vanuit het Woord Gods niet die dingen moeten gaan zeggen zoals ze er werkelijk voor staan.

Als ik in het rond kijk en zie hoe verward kerken zijn, en hoe zij wetsleraars hebben, priesters, profeten en herders, maar zonder dat je ervaart: Dit is echt van God uit gezegd, of: Dít is nu exact de waarheid. Neen. Ze drinken óf uit 'de wateren van de Nijl', en gaan bij een bepaalde richting hun steun zoeken en capituleren bij voorbaat al voor de Russen, óf zij zoeken tegenóver de Russen alleen hun steun in militaire macht en kracht, met voorbijgang aan wat het Woord zegt.

Dat is de nood van onze tijd, in het groot.

En dan zijn er ook orthodoxe groeperingen, pinksterkerken en volle evangeliekringen – met de verschillende nuances daarin – waar eveneens de totaliteit van de visie van de heilige Schrift ten aanzien van wat Paulus schrijft in Romeinen 9 t/m 11 niet ten volle gezien wordt: *'Door hun val is het heil tot de heidenen gekomen, om hen tot na-ijver op te wekken'.*[9] God zegt: Ik wil jullie als instrument in Mijn hand gebruiken om ten slotte het Joodse volk terecht te brengen.

Jeremia zegt: Kijk eens goed naar de tien stammen, en wat God daarmee deed. Hij voerde hen in ballingschap, maar Hij brengt hen ook weer terug. God is genadig. En dan zal niemand meer naar de ark en naar de schaduwdienst vragen, maar dan zal de troon des Heren te Jeruzalem zijn. Dan zal Ik u herders geven naar Mijn hart, zegt God, een nieuwe situatie. Zaait daarom niet onder de doornen, maar ontgint u nieuw land. Begin totaal opnieuw!

Veel van wat er verkondigd wordt in Pinkstergemeenten en vrije groepen, is helemaal waar. Dat Jezus leeft en geneest, dat Hij redt en vervult met Zijn Geest, en Dezelfde is om ook nu charismatische

9 Romeinen 11:11; Deuteronomium 32:21

gaven te geven, onderschrijf ik allemaal.

Maar er zijn richtingen bij die ook 'doornstruiken' zijn.

In de geschiedenis van de Rooms Katholieke Kerk zijn er tijden geweest waarbij achter alles de duivel werd gezien. Daar kwamen heksenprocessen uit voort. Als er vrouwen waren die veel wijsheid hadden verworven van geneeskrachtige kruiden, en er was iemand die niet genas bij zo'n wijze vrouw, dan werd zij als 'behekst' gezien en werd daar de duivel achter gezocht, en op een vreselijke manier ter dood gebracht. Duizenden vrouwen zijn levend verbrand – ook vanwege verschrikkelijke dwalingen in de kerk.

Een ander voorbeeld: Er zijn bepaalde stromingen die een depressie of andere psychische aandoeningen zien als werk van de duivel, die dan vervolgens moet worden uitgeworpen. Doet iemand die deze demonenleer aanhangt dit zonder wetenschap van deze aandoeningen, dan wordt het lijden van deze psychisch zieke nog groter.

Laten we ook een beetje nuchter verstand blijven gebruiken. Jezus zegt: *'Gij zult de Here, uw God, liefhebben uit geheel uw hart en uit geheel uw ziel en uit geheel uw verstand en uit geheel uw kracht'.*[10]

Natuurlijk is er van alles mogelijk in de geestelijke wereld die om ons heen is. Maar de interpretatie van de dingen, met de Bijbel in de hand, is een ander punt. Daarmee kun je nog duizenden verschillende richtingen inslaan. Wees alstublieft voorzichtig en nuchter. Geloof in Jezus, maar geloof ook dat Hij, als het nodig is, de juiste adviezen kan geven en de juiste geneesmiddelen u kan toevoegen. Hij is ons ook gegeven tot wijsheid in de dingen.

Wij moeten met God zeer voorzichtig wandelen. Jezus redt en geneest – inderdaad – maar wij kunnen de hemel niet zomaar bevelen om ons van onze kwalen te genezen door te zeggen: Jezus is mijn Geneesheer, een arts heb ik niet nodig. Zo doet God het niet.

Als ik zie wat er in bepaalde groeperingen allemaal gebeurt, dan lijkt het wel op de Middeleeuwen. Wij bidden: *'Verlos ons van de boze'.*

10 Marcus 12:30

Inderdaad, de duivel gaat rond als een briesende leeuw, zoekende wie hij zal mogen verslinden en wie hij ook van het geloof af zal kunnen trekken, door soms de mensen in een extreme richting op te jagen en op te jutten, en als hun verwachting dan niet uitkomt, ploft hun hele geloof in elkaar.

Dat zijn heel ernstige zaken.

Laten wij ons daarom houden bij het woord van Jeremia: *'Zaait niet onder de doornen'*.

ERNSTIGE TIJDEN EN EEN GROTE TAAK

Wij beleven thans ernstige tijden. Er zijn veel dwaalleraars – ook in ons land. Maar zij zullen uiteindelijk ontmaskerd worden, want God bouwt Zijn Koninkrijk niet op onwaarachtigheid en schijn – zoals Jeremia zegt. Maar op de waarachtigheid die Hij bedoelt.

Jeremia ziet de reformatorische pogingen onder Josia wel. Hij ziet dat zij bezig zijn om te 'zaaien' voor een nieuwe toekomst, een nieuwe oogst. Geweldig! Maar Jeremia waarschuwt: zaai niet tussen de doornen. Geloof maar dat hij dat niet zo kalm heeft gezegd in Jeruzalem. Priesters, herders, politieke leiders, zaai niet tussen de doornen met je gang naar Assyrië en Egypte, maar bekeer je tot de levende God. Dan zal Hij je genadig zijn en zo niet – dan is het proces al begonnen en gaat ook Juda de ballingschap in.

Ook nu gaat de toestand in het Midden-Oosten zich nog verder ontwikkelen. Het escaleert nog veel verder, totdat de banvloek dreigt. God echter zal ook nu genade bewijzen, maar in de weg van een bekering hier in de heidenwereld en van een bekering in Israël.

Er gaan ernstige dingen gebeuren. Onze planeet is al 'spastisch' geworden en maakt vreemde bewegingen tot in de grond aan toe, de aarde beeft aan alle kanten. Ook politiek 'beven' de volkeren.

In die situatie heeft de gemeente van Christus een taak, die ongelooflijk groot is. En degenen die werkelijk geroepen worden door God, hebben een last te dragen die nauwelijks te dragen is, om in uren

van gevaar de weg te wijzen. Als het mistig wordt op de weg hebben zij de taak om mee te sturen – ook door profetisch de zaken te belichten en dwars door de mist heen te kijken.

DE NIEUWE AKKER - HET LOOFHUTTENFEEST

En toch…
Als Jeremia zegt: *'Ontgint u nieuw land en zaait niet tussen de doornen,'* dan zegt hij dat niet zomaar als een waarschuwing waar je niets aan hebt, zodat je die nooit kunt opvolgen. Neen, dan weet hij dat er een nieuwe akker mogelijk is. Hij verkondigt ook de boodschap van terugkeer uit de ballingschap en van het grote heil dat zal komen, waarbij men zelfs naar de ark niet meer zal vragen, maar God wonderbaarlijk aanwezig zal zijn te midden van de gemeente:

'Te dien tijde zal men Jeruzalem noemen de troon des Heren, en alle volken zullen zich daarheen verzamelen om de Naam des Heren te Jeruzalem, en zij zullen niet meer wandelen naar de verstoktheid van hun boos hart. In die dagen zal het huis van Juda naar het huis van Israël gaan, en tezamen zullen zij uit het Noorderland komen naar het land dat Ik aan uw vaderen ten erfdeel gegeven heb.' (Jeremia 3: 17-18)

Als God zo precies op het Paasfeest Jezus liet kruisigen en Hem daarna liet opstaan uit de doden; als Hij zo precies op de vijftigste dag na Pasen het Pinksterfeest vervulde, en daarmee toonde dat 'Babel' overwonnen was, vergeet Hij in de hemel dan het Loofhuttenfeest?

Bij de verheerlijking op de berg komt er de wolk, die heen wijst naar de tegenwoordigheid Gods. En dan zien de discipelen Mozes en Elia, die met Jezus spraken. En dan zegt Petrus: *'Rabbi, het is goed, dat wij hier zijn, laten wij drie tenten opslaan, voor U een, en voor Mozes een, en voor Elia een'.*[11] Hij is in de geest al op het Loofhuttenfeest.

11 Marcus 9:2-9

En dan stellen zij de vraag: *'Waarom zeggen de schriftgeleerden, dat Elia eerst moet komen?'* Waarop Jezus antwoordt: *'Elia komt wel eerst en herstelt alles'*.[12]

De doorbraak van het koninkrijk Gods zal identiek zijn met de vervulling van het Loofhuttenfeest. En de vervulling van het Loofhuttenfeest is weer opgebouwd op de vervulling van de volheid der heidenen en de volheid van Israël, als de Joden in het midden der aarde in de grootste nood van de toekomst gaan uitroepen: *'Geprezen is Hij die komt in de Naam des Heren'*.

De 'nieuwe akker' kan er komen. Wij worden gewaarschuwd om niet onder de 'doornen van een oude akker te zaaien' en daaraan te offeren en daar ons best voor te doen, maar om nieuw land te ontginnen. Om opnieuw allen samen te komen bij de éne Tafel des Heren – bij Hem, die naar Zijn beloften alles nieuw kan maken, en het ook zal doen. Hij, die is opgestaan uit de doden en daarmee alleen al bewezen heeft dat er een nieuwe wereld op komst is. Zijn opstanding is het onderpand van een totaal nieuw begin, van nieuwe tijden.

Nieuwe tijden vangen aan, nu de Heer is opgestaan!

Ik geloof niet meer in de doornstruiken en in die oude akker. Wij zijn heel schamel en schoorvoetend begonnen met een nieuw stuk land. Met de nieuwe hoop op de tijden van verkwikking – via de bekering van het Joodse volk en via onze niet zomaar hergroepering of herorganisatie, of een soort 'herverkaveling'. Neen. Maar omdat wij ons met ons hele hart opnieuw tot de Gekruisigde wenden en zeggen: Heer, red ons persoonlijk en als gemeente. Red ons als christendom hier in Nederland. Red ons door Uw bloed en geef ons Uw opstandingskracht. Geef een nieuw begin, een nieuwe akker, waarbij de herders niet meer naar links en naar rechts kijken. Niet meer hun toevlucht zoeken tot 'Egypte' en 'Assyrië', niet meer naar Amerika en Rusland, maar dat wij de waarheid over de dingen zeggen – ook tegen de diplomaten.

12 Marcus 9:12

Want er wordt veel gepraat over wat Europa moet doen in het Midden-Oosten. Maar de diepe dimensie van de geschiedenis en van de plannen van God met Israël, wordt daarbij overgeslagen. Als staatsburger en als christen zijn wij verantwoordelijk om daarover de waarheid te zeggen.

Dat is niet zomaar politiek.

De hoop op de vervulling van het Loofhuttenfeest – terwijl er toch duidelijke dingen over staan in de Bijbel – de hoop ook voor deze wereld voor de tijden van verkwikking en voor de wegen Gods in de geschiedenis, wordt zomaar overgeslagen in de predikingen – op enkele uitzonderingen na. Maar de kerkelijke wereld en het christendom in Nederland is daar helemaal niet van doortrokken. De 'akker' van de nieuwe hoop hierop, ontgint men niet.

DE STRUCTUUR VAN ONS EIGEN HART

Tot zover gaat het over de grote lijnen, zoals Jeremia toen beleefde en zoals wij die nu overal in die grote structuren kunnen zien. Maar dan is er natuurlijk ook de structuur van ons eigen hart. Want ook ten aanzien van ons eigen hart zegt God: Zaait niet onder de doornen.

Er zijn situaties waarbij een heel nieuw begin gemaakt moet worden. Waarbij God zegt: Bekeer je en begin helemaal opnieuw. Doe weg wat je van Mij afhoudt en wat je van elkaar afhoudt en wat de gemeente kapot maakt. Ontgint u nieuw land en zaait niet onder de doornen.

Ik had eens een herderlijk gesprek met iemand, omdat ik hem onvoorstelbaar somber vond. Ik vroeg hem: 'Heeft u soms een vete met iemand?' 'Ja', zei hij. 'Wat hij mij heeft aangedaan vergeef ik hem nooit.' Toen vroeg ik hem: 'Bid u dan weleens het Onze Vader?' Hij antwoordde: 'Daar vraag je me wat'. Ik zei: 'Daarin staat *'Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren'*. Toen zei hij: 'Om eerlijk te zijn bid ik altijd: *'Vergeef ons onze schulden',* maar het vergeven van onze schuldenaren, sla ik over, want ik vergeef het hem nooit! Tot mijn dood niet. Die zin schrap ik uit het Onze Vader,

daar kom ik eerlijk voor uit.'

Die man was een kopstuk. Ik had veel waardering voor hem als mens, en ik kon het ook best begrijpen dat die vete hem zo hoog zat. Het was ook niet leuk wat hij had meegemaakt. En dan kun je praten en nog eens praten. Maar dat is dan 'zaaien onder de doornen', als hij zich niet bekeert en een nieuw begin maakt – een nieuwe akker in de vergeving die hij zelf van God ontvangt, maar die hij dan aan de naaste die hem zoveel heeft misdaan, ook moet kunnen schenken.

Het gaat er dus om dat wij allemaal ons hart moeten onderzoeken of er ook 'doornstruiken' staan. 'Doornstruiken', waarbij je wel heerlijk kunt zingen: 'Ik heb een nieuw lied in mijn hart', maar dat je toch niet vergeven en vergeten kunt en een nieuw begin maakt. God vraagt van ons dat wij kinderen zijn van de opstanding van Jezus Christus uit de doden. En als je hier met een vete in je ziel gekomen bent, en ook zo weer naar huis gaat, dan heb ik hier eigenlijk 'onder de doornen' staan zaaien. Dan zeg ik: Het moet vanaf nu anders worden in uw ziel. U moet die vete, of die achterdocht of wat er dan ook maar is, uit uw ziel wegdoen. Zoekt u het bij uzelf eens goed uit of er niet een paar 'doornstruiken' staan op uw 'levensakker', waaronder u misschien heel evangelisch en vroom aan het zaaien bent.

Maar als je Jeremia ontmoet en hij kijkt je aan, en hij kijkt dwars door de mist, zoals God door de mist kijkt van ons leven, dan krijg je de boodschap mee: Bekeer je, maak een nieuw begin. Zaait niet onder de doornen. Ook niet met Bijbelteksten. Maak jezelf niks wijs, maar ga naar God terug, heel simpel. Maar hoe simpeler, hoe moeilijker het vaak is. De waarheid is ontzaglijk eenvoudig. Heel gewoontjes maar ook heel raak, heel trefzeker als het erop aankomt.

Als Jezus mensen aankeek – zoals de Samaritaanse eigenlijk om de heilige Geest vroeg met haar vraag om het levende water – dan zegt Hij: *'Roep uw man en kom hier'*. Zij krijgt dat water niet zomaar. Ze heeft gezaaid onder de doornen – om het nu zo eens uit te drukken.

En dan zegt zij: *'Here, ik zie dat Gij een profeet zijt'*[13], U hebt dwars door mij heen gekeken.

Daarvoor komen wij hier toch eigenlijk ook samen, om doorgelicht te worden voor Gods 'röntgenapparaat', nergens anders voor. Om te bidden: *'Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart, toets mij en ken mijn gedachten; zie, of bij mij een heilloze weg is, en leid mij op de eeuwige weg'*.[14] Kijkt u maar dwars door mijn botten en ruggenmerg heen. Dwars door mijn gedachten, door mijn ziel. Want ik wil van U zijn in leven en in sterven.

Dat is uiteindelijk het ontginnen van een nieuw land – een nieuwe akker. Laat het de grondstelling zijn van ons wezen. Dan gaan we ook in die grondstelling aan het Avondmaal. Want Jezus heeft niet 'onder de doornen gezaaid' voor Zijn gemeente. Hij gaf Zich compleet. Hij liet Zich verbrijzelen en kreeg de doornenkroon op Zijn hoofd. Hij droeg het wat wij verkeerd zaaiden. Hij kwam aan het kruis onder ons zaaisel terecht, onder de 'doornen' van onze zonden en schuld. Daar heeft Hij voor allen een nieuw begin gemaakt. Een nieuw begin dat wij in Zijn Naam en in Zijn kracht mogen ontvangen.

De Heer zegt: Ziet, Ik maak iets nieuws op aarde. Iets helemaal nieuws in je hart en in je leven. Dat doet de Heer vaak langs wonderlijke wegen.

Dat is een belofte!

Jeremia spreekt hier een belofte uit en het is gekomen. Zij zijn teruggekeerd. En de vervulling van de tijden van verkwikking, ook in die grote wereld, zal ook komen. Dwars door het vastlopen van het Joodse volk in het Midden-Oosten en door het vastlopen van ons die aan die situatie vastzitten, zal God toch de gemeente een nieuwe akker laten bereiden van het komende Koninkrijk Gods. Wij brengen een boodschap van hoop, geen oppervlakkige hoop die nergens op steunt, maar die gebaseerd is op de stellige en krachtige beloften van God. En Zijn Woord houdt stand in eeuwigheid.

13 Johannes 4:15-19
14 Psalm 139:23-24

© Ds. A.A. Leenhouts: "Jeremia"
(1981)
Redactionele bewerking 2025

GETUIGENIS
EN EENHEID

Stichting Getuigenis en Eenheid
Postbus 64814, 2506 CE Den Haag
info@getuigeniseneenheid.nl
www.getuigeniseneenheid.nl